

A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozatáról és terveiről

A Tanári Tagozat szervezete

Az 1867-ben megalakult Magyar Történelmi Társulat az ország legrégebb társadalomtudományos civil szervezete. S teyük hozzá, sokáig a legnagyobb és legaktívabb is. Valószínűleg azért, mert valóságos társadalmi igény hozta létre, a nemzet történeti emlékeinek összegyűjtése és megóvása a pusztulástól. Így már korán megkezdődtek nagy anyaggyűjtési akciói, amelyek tekintélyes és pótolhatatlan sorozatokká növekedtek, hogy csak a legtekintélyesebbeket említsem, Kossuth Összes munkáinak hatalmas sorozata, vagy a Rákóczi-források, a Fontes-sorozat évszázadnyi időt átívelő munkálatai.

A Társulat tehát a történelemtudomány országos műhelyeként, a nemzet emlékezeteként indult. Olyan szervezetként, amely összefogni szándékozott – és tudott – mindenkit, aki a történelemben akart munkálkodni és mozgósítani a potenciális kutatókat, érdeklődőket, oktatókat. Közügygyé tudta tenni a történelmet, nemcsak a kíváncsiskodók, az ausszeiderek részére, hanem elsősorban az alkotni vágyók között. Évi vándorgyűlésieivel bejárta az akkor még bizony nem kicsike országot, vitte és hozta a híreket, a tudomány helyi és országos jelentőségű anyagait, eredményeit, mozgósított, inspirált, összefogott, irányított, hiszen ez a szervezet volt a történelemtudomány országos nagy és tevékeny műhelye. Egy olyan korban, amikor még nemigen voltak állami, országos átfogó – és összefogó – szakmai műhelyek, mint majd néhány évvel később. Nem alakult még ki a kutatói profizmus, nem vált még céhhé a történetírás, nem vált el egymástól a kutató és oktató történész. A Társulat az egész értelmiséghez – polgársághoz – szólt, de különösen a tanároknál találta meg legszélesebb bázisát. Hiszen a Társulat megalapítói és serény munkásai maguk is tanárok voltak, akik egyszerre működtek a tanári katedrán és a kutatói parnasszuson. A kor nagy történészeinek a gimnáziumok, kereskedelmi iskolák és más tanintézetek voltak az otthoniak, oktatták az ifjúságot és egyben történészkedtek. Mondhatnánk, hobbiból, de a legjobb profiként.

Ennek a kornak a tudós tanárai egyben tanár tudósai is voltak. Bennük egyesült a tudomány és az oktatás. Nem lehet tehát a Magyar Történelmi Társulatot alakulása pillanatától kezdve nem a történelemoktatás legértékesebb civil szervezeteként megjeleníteni. Alkotó tagjai ugyanazt az igényességet képviselték mind oktató-, mind kutatómunkájukban, egyik kezüket az oktatás, másikat a kutatás ütőerén tartották. A

megalakult Magyar Történelmi Társulat számára a kezdetektől fogva egyaránt fontos volt a történelemtanítás és a történelemkutatás. Nem váratlan, hogy elsőként rendeztek történelmi pályázatokat és versenyeket, a győztes tanulókat csengő tíz és húsz aranykoronásokkal jutalmazták. Amikor pedig a történelemoktatás célja és eszmeisége tekintetében két irányzat alakult ki, a Társulat kezdeményezett és adott fórumot az álláspontok nyilvános ütköztetésére, az ellentétek csökkentése és az oktatás harmóniájának kialakítása igényével. Ennek érdekében rendezte meg 1885-ben, az új akadémiai épület dísztermében a tanítás kérdéseivel foglalkozó I. Országos Történész Konferenciát, ahol nem kisebb személyiségek ismertették az álláspontokat, mint egyik oldalt Marczali Henrik – a 10 kötetes nagy világtörténelem szerkesztője –, Márki Károly – az ugyancsak 10 kötetes Magyarország története szerkesztője –, Kármán Mór – a korszak legjelentősebb történészdidaktikusa, tantervkészítője, később a kuruc verseiről elhíresült professzora – Thaly Kálmán követője, Sebestyén Gyula és sokan mások.

Ebben az időben az egységes Társulaton belül még nem volt szükség külön tanári képződményre, nem kellett külön szervezet a kutatók, az őrzők és az oktatók munkájának összehangolására, hiszen szinte mindenki mindhárom funkciót önmagában is együtt gyakorolta. A Társulat együtt patronálta, művelte, szervezte, irányította, inspirálta a történelemszakma összességét. Csak a tudományos munka és az oktatómunka egyre növekvő kettéválása vetette fel a Társulaton belüli differenciálódást. Csak jóval később jött létre a külön – de a Társulat szervezeti egységén belül – Tanári Tagozat. A Társulaton belül az 1956-os fordulat után jelent meg, mint külön választott vezetőséggel rendelkező, önállóan gazdálkodó, a közoktatás távlati igényeit szolgáló, de mindennapi kérdések megoldásában is erőteljesen részt vevő szervezeti egység, amelynek első elnöke Unger Mátyás volt, majd elhunytá után Kardos József vette át az irányítást. Jelenlegi elnöke Szabolcs Ottó.

A Tanári Tagozat működését tekintve önálló, szervezetileg a Társulat keretein belül, annak hagyományait és szervezeti rendszerét mintának tekintve alakította ki saját választott döntéshozó és végrehajtó apparátusát. A Tagozat, amint azt a Társulat alapszabálya előírja, ötévenként újítja meg saját választott vezetőségét, a 9 tagú Elnökséget és a 20 tagú Országos Vezetőséget. Az Elnökség a végső döntésekért és azok végrehajtásáért felelős, amelyekhez köteles meghallgatni a minden megye képviselőjét magában foglaló Országos Vezetőség tanácsait, véleményét. Az Elnökség két évente közgyűlésen számol be munkájáról, ötévenként pedig megújítja vezető szerveit. A

folyamatos munka érdekében egy év eltolódással kerül sor az Elnökség és az Országos Vezetőség újraválasztására.

A Tanári Tagozat legutóbbi, 1998. decemberi közgyűlése kijelölte a működés területeit.

A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata működésének fő területei

A Tanári Tagozat működése egyik fő területének a tudomány eredményeinek a tanárokhoz való gyors és hatékony közvetítését, oktatási adaptációjának elősegítését tekinti.

Ennek érdekében:

1. Tanárok, kutatók, muzeológusok, levéltárosok együttes részvételével tudományos konferenciákat rendez.
2. Szakmai tanácskozásokat és vitauléseket tart.
3. Fórumot teremt az egyes történelmi kérdések tanítási lehetőségeinek megvitatására.
4. Rendszeres tanfolyamaival döntő szerepet vállal a tanári továbbképzésben.
5. Gondoskodik az információk áramlásáról a történelemtudomány és -tanítás között.

A Tanári Tagozat felelős beleszólást kíván magának a történelemtanítás korszerűsítésének, mindennemű átalakításának terveibe, gyakorlatába.

Ennek érdekében:

1. Demokratikus viták, a tanári közvélemény alapján állást foglal a történelemtanítással kapcsolatos, illetve azt érintő állami dokumentumok kidolgozásának, tartalmi kiművelésének kérdéseiben.
2. A történelem tantárgy helyének és helyzetének alakításában.
3. A történelem és más iskolai stúdiumok együttműködése módozataiban.
4. A történelem tartalmi kérdéseiben.
5. A történelemtanítás módszertani kérdéseiben.
6. A sikeres tanításhoz szükséges eszközök (beleértve a tankönyveket is) tervezésébe és kivitelezésébe.
7. A taneszköztervezés, -kivitelezés és -használat kérdéseibe.

A Tanári Tagozat segíteni kíván a közoktatás vezetőinek és a tanároknak a történelemtanítással kapcsolatos akciók megtervezésében és kivitelezésében.

1. Vitafórumok teremtésével.
2. Tervek, anyagok, kéziratok véleményezésével.
3. Tervezetek készítésével.

4. Tervek, modellek kipróbálásában való részvétellel, viták és kísérletek megszervezésével, véleményezésével korrigálásának elősegítésével stb.
5. Tanulói versenyek, tanári pályázatok és más akciók lebonyolításában való részvétellel, vagy a lebonyolítás átvállalásával.

A Tanári Tagozat (más szervezett országos műhely hiányában) igyekszik kézbe venni a történelemtanítás-metodika tudományának fejlesztését.

Ennek érdekében:

1. Törekszik a történelemtanítás gyakorlata és elméleti kutatása rendszeres kapcsolatainak megszervezésére és fenntartására.
2. Kísérletet tesz egy országos metodikai műhely, vagy legalább munkaközösség létrehozására és rendszeres működtetésére.
3. Kísérletet tesz a felsőoktatásban működő módszertani szakemberek vita- és munkafórumának létrehozására.
4. Szervezi a külföldi és hazai történelemmethodikusok együttműködésének fórumait és részt vesz a nemzetközi együttműködésben.
5. Rendszeresen kiad egy történelemtanítással kapcsolatos periodikát.
6. Könyvek kiadásának szervezésével támogatást nyújt a tanároknak (és kutatóknak) a külföldi metodikák megismertetéséhez.

A Tanári Tagozat igyekszik az alkalmaknak és az adott tanári igényeknek megfelelően gyors segítséget adni ad hoc felmerülő problémák megoldásához.

Az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyhez témajavaslatokkal, elbírálásokkal stb. ad segítséget. Maga is rendez versenyeket.

Szükség szerinti szaktanácsadással.

A történelemtanítással kapcsolatos vizsganormák kidolgozásának segítségével.

Az új tankönyvek és más tanítási dokumentumok előzetes megismertetésével és a használatára való felkészítés elősegítésével.

Bibliográfiák és más informáló dokumentumok nyújtásával és megismertetésével.

Mindezekon kívül és ezek mellett a Tanári Tagozatot a közgyűlés arra kötelezte, hogy igen rugalmasan alkalmazkodjék a történelemtanítás fejlesztése, javítása, minden sikeres tevékenysége elősegítése érdekében adódó és lehetséges ad hoc adottságokhoz és feladatokhoz. Ezt éves munkatervei is tükrözik. Ugyanakkor a közgyűlés az Elnökséget és személy szerint az Elnököt eltiltotta minden pártpolitikai szempont figyelembevételétől, az aktuálpolitikától való távolmaradásra utasította. Ezzel együtt a történelemtanítás

fejlesztésében és harmonikus, eredményes működésében érdekelt szervezetekkel igyekeznie kell minél szorosabban együttműködni a Társulat elvi irányvonalának megsértése nélkül. A Tagozat ezt az iránymutatást igyekezett – és igyekszik – maximálisan figyelembe venni.

Ez az iránymutatás csak megerősítette a Tanári Tagozat hagyományos felfogását. Ezt tekintettük biztosítéknak, hogy mindig megmaradjunk önmagunknak és közben a szükségletek szerint megújuljunk. Az 1970–1980-as években két alapvető feladatot helyeztünk előtérbe. Egyrészt, hogy tudományos konferenciák során a kutatók, a történelmi hagyományok őrzői, levéltárosok, muzeológusok stb. és a tanárok széles körű együttesében kialakítsuk a történelemtanítás társadalomtudományi komplex stúdiummá alakításának és a dokumentumok elemzésén alapuló önálló megismerésre képzés módozatait és az interdiszciplináris együttműködést. Ezért három országos konferencia-, illetve továbbképzés-sorozatot indítottunk útnak. Egyikkel a tudomány új eredményeit siettünk átáramoltatni az oktatásba. Ezt képviselték az évi vándorgyűléseink és tudományos konferenciasorozataink. Ezek közül kiemelkedett a minden évben Keszthelyen, illetve Debrecenben vagy Hajdúszoboszlón megtartott történelemtanárok kéthetes nyári akadémiaja, amelyen minden esetben tanárok százai vettek részt. Már az 1980-as évek elején olyan témákat tűztünk napirendre, mint pl. a világvallások és tanításuk az iskolában, a kortörténet kérdései stb. Célunk az volt, hogy tematikailag is gazdagítsuk a történelemtanítást a legkorszerűbb eredmények alapján. Vándorgyűléseinken pedig a tudomány képviselőinek és a tanároknak a találkozását, tapasztalatcseréjét tekintettük elsődleges célnak egy-egy aktuális téma kapcsán. Ugyanakkor külön továbbképzési és diszkussziós alkalmakat teremtettünk a módszertan korszerűsítésének megvitatása, terjesztése, alakítása, az ekkor már nemzetközileg tekintélyre szert tett korszerű hazai képzésközpontú metodika közkinccsé tételére. A Magyar Történelmi Társulat 1959. évi Szombathelyi Országos Vándorgyűlésén hoztuk nyilvánosságra elveinket a történelemtanítás átalakításáról. Itt hirdettük meg a történelem komplex értelmezését, a hazai és egyetemes történelem harmonikus kapcsolatának létrehozását és az önálló megismerésen alapuló képességfejlesztő irányzatú didaktikáját. És egyben a történelem minden rendű és rangú képviselőjének: levéltárosok, muzeológusok, könyvtárosok, kutatók, iskolák és középfokú tanintézetek tanárai összefogását a történelemtanítás megújítása érdekében.

A történelemtanítás fejlesztésére kidolgozott stratégiánk egyik vonulata a szakemberek széles körű együttműködésének szervezése volt. Ez legalább három feladat elé állította a potenciális együttműködőket. Először is az érvek és módok tisztázása, a gondolatok kicserélése, a közös cselekvés útjainak megtalálása. Másodszor az érdekek egyeztetése. Harmadszor az együttműködés konkrét módjainak és folyamatosságának kialakítása, egyeztetése, egyfajta munkamegosztás összehangolása. Ennek érdekében 1973-tól megindítottunk egy nagyszabású konferenciasorozatot, amely a Történelemtanítás és tömegkommunikáció címen a filmeseket, televíziósokat, kiadói embereket hozta össze egy több száz főnyi egri találkozón. Ezt egy év múlva Székesfehérvárott a Történelem és történelmi zszurnalisztika konferencia követte egy nagy termet zsúfolásig megtöltő tanárok, kutatók, újságírók együttesében. Ez a tanácskozás is világossá tette számunkra, hogy a társadalomtudományokat különbözőképp és más-más aspektusból művelő kollégákkal egyeztetni kell elképzeléseinket, mielőtt továbblépnénk. Ennek érdekében még ugyanebben az évben megrendeztük a Történelemtudomány és történelemoktatás konferenciát. Az itteni eredményekre is támaszkodva, 1976-ban került sor a muzeológusokkal való rendkívül széles körű disputára a decemberi Történelemtanítás és múzeum konferenciára, amit 1978-ban követett a Történelemtanítás és könyvtár konferencia. Ezek a tanácskozások nemcsak az elvek tisztázását segítették elő, hanem jelentős gyakorlati eredményekkel is jártak. A muzeológusokkal való szótértés és összefogás eredményeként a nagy múzeumok múzeumpedagógust alkalmaztak, megszervezték a vidéki iskolák tanulóközösségeinek Budapestre szállítását, ha úgy tetszik, múzeumbusz-mozgalmat, sok múzeumban iskolatermet létesítettek, tesztsorozatot adtak ki a tanulók számára és így sorolhatnám tovább az új – és nagyon dinamikusan működő – kezdeményezéseket. Nem kis mértékben ennek a tanácskozásnak és az ezt követő együttműködésnek a következtében alakult ki hazánkban egy új pedagógiai ágazat: a múzeumpedagógia.

Nehezebb feladat volt a levéltárak és az iskola együttműködését létrehozni. A levéltári anyag védelmében a levéltári törvény nem engedte meg, hogy a tanulók itt búvárkodjanak. Végül is sok egyeztetés után a levéltárak egy része beengedett szervezett, tanár vezette tanulócsoportokat azzal a feltétellel, hogy csak a muzeológus mutathatja be az eredeti anyagokat. Didaktikai felhasználhatóságuk érdekében pedig a megyei múzeumok nagy része olvasókönyvet – könyveket – adott ki a történelemoktatás segítésére.

A múzeum és levéltár felhasználási lehetőségei szárnyakat adtak ambiciózusabb kollégáinknak. Sorban születtek az iskolai gyűjtemények, majd történelmi szertárak, amelyek közül nem egy helytörténeti múzeummá nőtte ki magát. Az 1978-as Történelemtanítás és könyvtár konferencia pedig elősegítette az igényesebb könyvbeszerzést és a tanulók könyvtári munkájának fellendülését.

A történelem kutatói, népszerűsítői és őrzői közötti együttműködés szervezését, a humán integrációt erősíteni volt hivatott egy debreceni országos konferenciasorozat. A Művelődési Ház valamennyi tanácskozásunkon zsúfolásig megtelt. Ezt 1979-ben a Történelem- és földrajztanítás, 1980-ban a Történelem- és irodalomtanítás, 1981-ben a Történelem és művészeti nevelés, 1982-ben a Történelem- és technikatánítás, 1983-ban a Történelem- és természettudományos oktatás országos konferencia követte. A szakmák tanárai együtt keresték a tantárgyak közötti érintkezési pontokat és az együttműködés tényezőit és módszereit. Minden tanácskozás közös zárónyilatkozatát megküldtük az illetékes tudományos és tanügyirányító szerveknek, akiknek támogatását általában meg is szereztük.

Nagy konferenciasorozatunkat néhány, látszólag részletkérdést vitató tanácskozás kísérte. Hogy csak kettőt említsek, 1973-ban a Történelemtanítás a szaktanteremben, 1981-ben a Korszerű oktatás korszerű térkép nemzetközi tanácskozások.

Itt említem meg, hogy az általunk napirendre tűzött kérdések jelentős nemzetközi érdeklődést is kiváltottak. Az 1970-es évek elejétől szerepeltek a szocialista országok kétévenként ismétlődő nemzetközi szinposiumain, majd 1978-tól már a Történelemdidaktikusok Nemzetközi Társasága nevű világszervezet évenkénti ülésein is. Merem állítani, hogy ezzel a magyar történelemdidaktika jelentős világtekintélyre tett szert, minden európai konferencián előadóként voltunk jelen, a Társulat Tanári Tagozata oly mértékben partnerré vált, hogy 1980-tól mi töltöttük be a világszervezet egyik alelnökének pozícióját – mind a mai napig. (Egyedül a volt szocialista országok közül.) Bennünket kértek fel, hogy évente megrendezzük a világszövetség kelet-közép-európai regionális konferenciáját. A felkérésnek azóta is minden évben eleget teszünk. Konferenciánkon a politikai viszonyoktól függetlenül azóta is részt vesznek a cseh, szlovák, lengyel, ukrainai, romániai, vajdasági szakembereken kívül osztrák, német kollégák is.

Az 1980-as évek közepétől fokozatosan megnyílt a lehetősége annak is, hogy a tartalmi korszerűsítésbe is többé-kevésbé eredményesen hallassuk hangunkat. Itt a történelemtudománynak kellett – vagy kellett volna – először lépnie, mi erre

támaszkodhattunk, bár néhány esetben meg is előztük. Igazán azonban a tanárok ismereteinek, szemléletének korszerűsítésében éreztük úgy, hogy sokat tudunk tenni, s ezt más nem is fogja nélkülünk megtenni. Ebben az akcióban összefogtunk az Országos Pedagógiai Intézettel. Hogy az elbizonytalanodás és a váltani akarás korszakában milyen nagy volt erre az igény, azt mutatják a számadatok. 1984-től egyre növekvő számban, évente előbb több százan, végül a rendszerváltás előtt évente már több mint ezren vettek részt egyrészt 30 vagy 60 órás tanfolyamainkon, ahol a történelem minden korszakát, ágazatát sorra vettük az új eredmények fényében, másrészt tematikus tanácskozásainkon. Ezzel a saját módunkon kivettük részünket a történelemtanítás rendszerváltásából.

A rendszerváltás után a régi problémák mellett újakkal is szembe kellett néznünk. Elsősorban azzal, hogy miként tudunk minél hatásosabban részt venni a tananyag radikális újjáalakításában. Már az 1970-es évektől hirdettük a pluralizmus és a multiperspektivizmus szükségét. A gondolat elterjesztésében kétségtelenül kezdeményező szerepünk volt, a megvalósításában – legalábbis az új állami dokumentumok és tankönyvek tekintetében – kevésbé. A NAT tanterveivel kapcsolatban már a kezdetektől kritikai álláspontot foglaltunk el, a radikális változtatás lázában háttérbe szorult – egyik vezető politikusunk által „módszertani fakszniként” aposztrofált – didaktika fontosságát továbbra is határozottan hangsúlyoztuk. Ennek lett az eredménye, hogy a változó, ellentétes beállítottságú kormányok sokáig igyekeztek kiszorítani bennünket a történelemtanítás sorsának alakításából. Ez odáig ment, hogy amikor egy országos konferencián a NAT-ot a történelemtanítás szempontjából Trianonhoz hasonlítottuk, nyíltan és élesen felléptek ellenünk. Természetesen ez csak részben és időlegesen sikerülhetett. Mi nem adtuk fel eredeti törekvéseinket, akkor született meg a korábban bemutatott „A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata működésének fő területei” c. dokumentum. Ennek szellemében dolgoztuk ki és hajtottuk végre azóta is éves terveinket. Természetesen, alkalmazkodva az adott szükségletekhez, igényekhez, lehetőségekhez. Feladataink meghatározásánál figyelembe vettük az ad hoc adódókat és lehetőségeket, mindemellett ugyanakkor tekintetünket igyekeztünk a jövőre irányítani, úgy éreztük, hogy ezt egy több mint negyedszázada folyamatosan működő társulat meg is teheti. A Tagozat Elnöksége úgy tapasztalta, hogy a tanárok között nagy az elbizonytalanodás, ennek pedig elsődleges oka a gyorsan és elég radikálisan változó oktatásügygel kapcsolatos információk hiánya. Ennek oldására 1992-től központi rendezvényünként minden év decemberében egy olyan 300–500 tanárt befogadó tanácskozássorozatot indítottunk, melynek elsődleges célja autentikus

közoktatási vezetők és módszertani szakemberek tolmácsolásában a közismertnél részletesebb és legfrissebb nyilvános információkat adni tantárgyunkkal, a történelem és társadalomtudományos oktatással kapcsolatos elképzelésekről, tervekről, vitatémákról és vitaanyagokról, kiadványokról, készülő rendelkezésekről, elvárásokról és így tovább. Ezek a – már 13 éve ismétlődő – rendezvények nagy visszhangot keltettek, általában megtelt a Villányi Úti Konferenciaközpont színházterme. Az információgyűjtést és disputát összekötöttük tankönyv- és más taneszköz-bemutatóval és -vásárral, valamint országos tapasztalatcserével. Ez alkalom volt arra is, hogy a résztvevők egyes kiadványaink mellett megkapják a kiadásunkban minden évben megjelenő annotált taneszköz-katalógust.

Az általános és különösen a társadalomtudományos oktatással kapcsolatos információgyűjtés és tapasztalatcsere mellett továbbra is kötelezettségünknek tekintettük a szakmai és módszertani továbbképző tanfolyamok rendezését, a tudományos eredményekkel való lépéstartás elősegítését. Bár az eszmei bizonytalanság és az anyagi terhek növekedése következtében csökkent a jelentkezők száma, ennek ellenére 1998-ban még mindig több mint hétszázan vettek részt, 1999-ben 14, egyenként 30 órás tanfolyamot tartottunk. 2000-ben a résztvevők száma – egyrészt a minisztériumi akkreditációs eljárások késése, másrészt a továbbképzés liberalizálása miatti óriási, nem mindig színvonalas kínálat miatt – 300 körülire csökkent, hogy majd 2002-ben és a következő években ismét némileg növekedjék. A következő években 2005. decemberig a résztvevők száma 300–500 között ingadozott. Az újránövekedést a színvonalbeli versennyel lehet magyarázni.

Egyre inkább úgy éreztük, hogy a szakmódszertani kutatóműhely létrejöttével kapcsolatos reményeink nem válnak valóra, minden nehézség és támogatatlanság ellenére lépünk kell. Az információhiányon túl – vagy talán lassanként előtt – ez vált a szakma szűk keresztmetszetévé. Elmúlt az a hangulat, amely csak – vagy elsősorban – az eszmei-tartalmi megújulásban kereste a korszerűsítés útját, a tanári közvélemény egyre erőteljesebben vetette fel a módszertani továbbfejlesztés igényét. Lassanként e téren kezdtünk legerőteljesebben lemaradni a fejlett történelemtanítási kultúrával rendelkező országoktól, ez érezhetővé vált nemzetközi szakdidaktikai presztízsünk csökkenésében is. Egy állandó, aktív műhely létrehozásának nem születtek meg a feltételei és ilyen irányú törekvéshez támogatást sem kaptunk. Ennek hiányában egy folyóiratpótló, időszakos periodika létrehozásával próbáltuk a műhelymunkát, a folyamatos információcserét és nyilvános fórumot megvalósítani. 1997-ben megalapítottuk a Történelempedagógiai Füzetek című, 100–130 oldalas periodikát, amelyből azóta 21 szám jelent meg. A

periodika szervező ereje megmutatkozik abban is, hogy kezd köré az elmélyültebb tantárgypedagógiai munka iránt fogékony kollégák egy növekvő létszámú csapatának együttműködése kialakulni. Ugyanakkor a tanár kollégák nagy többségét mint olvasót mozgatja meg. A szakmódszertani műhely szerepén kívül az információforrás szerepét már erőteljesen tölti be. Ez is volt a másodlagos célunk. Hiszen továbbképzéseinken, tanácskozásainkon, tudományos rendezvényeinken tanárok százai vesznek részt, publikációinkat ezrek olvassák. Ezért törekszünk mindent közreadni, ami arra érdemes, és amire pénzt tudunk szerezni. Már egy évtizede megindítottuk a Történelemtanári Továbbképzés Kiskönyvtára sorozatot, amelynek 2005-ben már a XXXVII. kötete látott napvilágot. Ezek a kötetek részben közérdekű rendezvényeink anyagát, másrészt egy-egy témával kapcsolatos tanulmányokat publikálnak. A XXIV. és XXV. kötet pedig egy teljesen újszerű, sokvariációs tantervi modult ad közre. Harmadik sorozatunk – a Történelemtanári füzetek – kiadása, tíz szám megjelenése után szünetel. Elsősorban anyagi okok miatt, de azért is, mert úgy éreztük, feladatát beteljesítette. Ez a sorozat azt célozta meg közvetlenül a rendszerváltás után, hogy a tanításból kimaradt, igen jelentős témák pótlására, korszerűsítésére adjon nyersanyagot. Ezt a szerepet most már a megújult tankönyvek és a megsokasodott szakirodalom jobban be tudja tölteni. Helyette néhány éve megindítottuk a Történelemtanári Információk című, az aktualitásokról tudósító magazint, amelynek eddig hat száma látott napvilágot. Tagságunk és a rendezvényeinken résztvevők valamennyi kiadványunkhoz térímentesen jutnak hozzá. Ez pedig nem is kevés történelemtanárt érint. Hiszen minden évben 6–10 tudományos tanácskozást tartunk, amelyeken általában alkalmanként 80–400 a résztvevők száma. Többek között minden ősszel ismétlődik egy, a hazafias nevelés és korunk védelmi kérdéseivel foglalkozó 300–400 szakembert és főképp tanárt vonzó nagyszabású rendezvény a Honvédelmi Minisztérium Stefánia úti Kulturális Központjában.

Programjaink – a nagy érdeklődésre való tekintettel – az ezredforduló után egy tovább gazdagodtak. Csak néhány emlékezetes rendezvényünket említjük – csupán példaként. 2003-ban Empátia, szolidaritás, gyűlölet c., Hagyomány és az önkéntes haderőre való áttérés c., A globalizáció tanításának kérdései, majd Magyarország világháborús szerepvállalásáról tartottunk konferenciát, együttesen több mint ezer tanár részvételével. Decemberben pedig hagyományunknak megfelelően a Történelemtanárok XI. Országos Információs Konferenciájára került sor. 2004-ben pl. a NATO–EU–védelem oktatása Országos Konferenciára, A Kárpátok-régió történelem- és társadalomtudomány-

oktatási együttműködési konferenciára, 2005-ben az Európa felszabadítása, Globalizáció–védelem, A terror elleni védelem és szervei, A jelenkor fő tendenciái – nemzetközi regionális –, A NATO szerepe az átalakuló transzatlanti kapcsolatokban országos konferenciákra került sor.

2006-os terveink, amelyeken való részvételre invitáljuk:

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TANÁRI TAGOZATA

Kedves Kolléganő / Kolléga!

A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata **2006 májusában** – egyeztetve az érettségi és más év végi teendők elfoglaltságaival – országos konferenciát rendez **Az Európai Unió tanításának kérdéseiről** címmel. Annál inkább fontosnak tartjuk ezt a témát, mert az integrációs szervezetek közül az EU tanítása rendelkezik a legkevesebb hagyománnyal, mind tartalmi, mind módszertani kérdései kidolgozatlanok.

Az egynaposra tervezett konferencia a legnevesebb szakértők előadásait és az EU kérdéseit már sikeresen tanító tanárok beszámolóit tartalmazza vitaalapként.

Terveink szerint minden résztvevő kap egy kis kötetnyi anyagot az EU hazai tanításának tárgyi és módszertani helyzetéről. Emellett díjtalanul az EU-ra és más integrációs szervekre vonatkozó jelentős könyvcsomagot adunk.

Tekintettel a téma fontosságára és anyaggazdagságára – a közlekedési viszonyok figyelembevételével – **10.00 órakor kezdünk és du. 16.00 órakor fejezzük be** a tanácskozást.

A szűkös idővel való gazdálkodás érdekében a résztvevők **ebédet kapnak és büfé áll rendelkezésükre.**

A részvételi díj – az összes szolgáltatást beleértve – **2600 Ft.**

KÉRJÜK, JÖJJÖN EL, FONTOS ÉS ÉRDEMES!

Aki a mellékelt **Jelentkezési lapot visszaküldi**, annak postafordultával küldjük a programot és a részvételhez szükséges más dokumentumokat.

Sok üdvözlettel

Dr. Szabolcs Ottó

Bp., 2006. január 11.

Jelentkezési lap

Részt kívánok venni a 2006 májusában megrendezésre kerülő *Az Európai Unió tanításának kérdéseiről* című Országos Konferencián. A feltételeket ismerem, a 2600 Ft részvételi díj befizetéséről gondoskodom.

Név:

Lakcím (telefon):

Iskola neve, címe, telefon/faxszáma:

.....

.....
dátum

.....
aláírás

Visszaküldendő: *Dr. Szabolcs Ottó*, ELTE BTK, 1088 Bp., Múzeum krt 6–8.

**Dr. Szabolcs Ottó elnök, 1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8.
Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK ♦ Telefon / Fax: 485–5200/5311**

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TANÁRI TAGOZATA

Kedves Kollégánő / Kolléga!

A Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata és az Emlékezés 1944–2004 Közhasznú Alapítvány **2006. április 7-én**, pénteken, országos konferenciát rendez **A holokauszt tanításának kérdéséről**. A konferencia helye: Kari Tanácsterem, ELTE BTK, 1088 Bp., Múzeum krt. 4. A épület földszintjén.

A konferencia célja, hogy a kérdés tanításában jártas és mélyreható eredményeket elért **tanár kollégák ismertessék képzési koncepciójukat, az eredményekhez, sikerekhez vezető módszereiket és eljárásaikat.**

Ezt az alkalmat ragadjuk meg, hogy **a holokauszt országos pályázat nyerteseinek a díjakat és jutalmakat átadjuk.**

Szeretnénk, ha a megnyitó előadás és a hat tanári referátum után **országos tapasztalatcsere-beszélgetés** alakulna ki, elősegítenénk az országosan adaptálható módszerek terjesztését.

Örölnénk, ha minél többen részt vennének rajta. Ezért kérjük, ha egy módja van rá, **vegyen részt** rendezvényünkön.

Tekintettel az utazás lehetőségeire, a rendezvényt **10.00–14.00** óráig tervezzük tartani.

Kérjük, **részvételi szándékát** az alábbi **Jelentkezési lap visszaküldésével** szíveskedjék **jelezni.**

A részvétel **ingyenes.**

Sok üdvözlettel

Dr. Szabolcs Ottó

Bp., 2006. január 11.

Jelentkezési lap

Részt kívánok venni a 2006. április 7-én megrendezésre kerülő *A holokauszt tanításának kérdéseiről* című Országos Konferencián. A feltételeket ismerem.

Név:

Lakcím (telefon):

Iskola neve, címe, telefon/faxszáma:

.....

.....
dátum

.....
aláírás

Visszaküldendő: *Dr. Szabolcs Ottó*, ELTE BTK, 1088 Bp., Múzeum krt 6–8.

Dr. Szabolcs Ottó elnök, 1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8.
Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK ♦ Telefon / Fax: 485–5200/5311

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TANÁRI TAGOZATA

Kedves Kolléganő / Kolléga!

Az oktatási miniszter úr felkérésére **2006. április 28-án**, pénteken, országos tapasztalatcsere-megbeszélést rendezünk a közép- és emelt szintű érettségi vizsgáról, főbb szakmai tapasztalatairól.

Ez az országos beszélgetés **az új érettségi minden szervezeti, szakmai és pedagógiai kérdésére kiterjed**, pl. különösen arra, hogy **milyennek látják szakterületünk tanárai az eddigi vizsgák feladatsorait, tételeit, az értékelési-javítási útmutatókat, az új vizsga várható hatását**. A miniszter úr – velünk együtt – **fontosnak tartja**, hogy mind a vizsga rendszerében és tartalmában, mind szervezésében **a gyakorlat javaslataira épüljön a vizsgafejlesztés**. Ennek érdekében **minden illetékes vezető és fejlesztő szakembert meghívunk tanácskozásunkra, hogy első kézből kapjanak információkat a gyakorlati szakemberek a tanárok véleményéről és tapasztalatairól, hogy a tanári kar egyetértésével fejlesszék tovább a vizsgarendszert**.

Ezért a történelemtanítás jövője szempontjából rendkívül fontos lenne, hogy **minél több kolléga mondja el véleményét és javaslatait**. Kérjük, **ha teheti, jöjjön el** és gazdagítsa a jövő terveit saját tapasztalataival.

A részvétel **ingyenes**. A résztvevők **díjtalan könyvcsomagot kapnak**. A konferencia pontos helyét a **Jelentkezési lap** visszaérkezése után azonnal közöljük.

Sok üdvözlettel

Dr. Szabolcs Ottó

Bp., 2006. január 11.

Jelentkezési lap

Részt kívánok venni a 2006. április 28-án megrendezésre kerülő *Országos Tapasztalatcsere-megbeszélésen*. A feltételeket ismerem.

Név:

Lakcím (telefon):

Iskola neve, címe, telefon/faxszáma:

.....

.....
dátum

.....
aláírás

Visszaküldendő: *Dr. Szabolcs Ottó*, ELTE BTK, 1088 Bp., Múzeum krt 6–8.

Dr. Szabolcs Ottó elnök, 1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8.
Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK ♦ Telefon / Fax: 485–5200/5311

Tisztelt Igazgató Asszony / Úr!

Mellékelten küldöm a Felhívást, a Tájékoztatót és a Jelentkezési lapot az ELTE Bölcsészettudományi Kara Társadalom és Állampolgári ismeretek Szakirányú Továbbképzési Szak posztgraduális, egyetemi kiegészítő diplomaszerező szaktovábbképzésére. A tanárok és az iskola érdeke egyaránt, hogy az Ember és társadalmat tanító vagy tanítani fogó kollégák megszerezzék az egyetemi diplomát a NAT szerint előírt műveltségi terület valamennyi tantárgyának tanítására. Mi a művelődési miniszter 18/1999. (IV. 21.) sz., a Magyar Közlöny 1999/33. számában közzétett rendelete értelmében ezt a lehető legmagasabb szinten, a legkedvezőbb körülmények között tesszük lehetővé. Amennyiben az iskola szükséglete és a tanárok ambíciója úgy kívánja, kérem, a Jelentkezési lapot kitöltve szíveskedjenek lehetőleg **2006. május 1-jéig** visszaküldeni a következő címre: *Dr. Szabolcs Ottó*, ELTE BTK, 1088 Bp., Múzeum krt. 6–8. Kérjük, hogy ezt a lehetőséget a történelem- és más humán szakos tanárokkal ismertetni szíveskedjék, illetve megismerését tegye lehetővé, amit előre is nagyon köszönünk.

Egyúttal engedje meg, hogy személy szerint Önnek és a vezetése alatt álló iskola minden munkatársának sikereiben gazdag új esztendőt kívánjak.

Budapest, 2006. január 11.

Dr. Szabolcs Ottó

Jelentkezési lap

Szeretnék részt venni az ELTE BTK Társadalom- és Állampolgári ismeretek Szakirányú Továbbképzési Szakának négy féléves szaktovábbképzésén. Ismerem az ezzel járó kötelezettségeket.

Név:

Lakcím, telefon (e-mail):

.....

Iskola neve, címe, telefonszáma (e-mail vagy fax is):

.....

FELHÍVÁS

A NAT munkálatai természetessé tették, az oktatási törvény pedig rögzítette, hogy **csak olyan tanárok lehetnek képesek az Ember és társadalom művelődési terület tantárgyainak komplex tanítására, akik** a történelmen kívüli, a központi tantervekben és az új érettségi követelményekben szereplő egyéb társadalomtudományos tantárgyak szellemiségéből, anyagából és megközelítési módjaiból is **megfelelően felkészültek**. Ezt pedig csak **egy módon bizonyíthatják, ha felsőfokú képesítést szereznek** a társadalomismeret, közgazdaságtan, jog- és államismeret, etika és a társadalom genezise című tárgykörökből. **Joggal kívánják meg** az iskolák, hogy ezt a hiányosságot az egyébként humán képesítésű tanárok **minél hamarabb pótolják**. Várható, hogy pár év türelmi idő elteltével, kötelező állami követelménnyé válik. Ennek tudatában indította el az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara már 1998 őszén a **Társadalom és állampolgári ismeretek posztgraduális képzést**, amit azóta az etikával is kiegészített. Ezt a posztgraduális képzési formát a miniszter úr 18/1999. (IV. 21.) sz. rendeletével mint diplomát adó felsőoktatási képzést koodifikálta. A négy félévet sikeresen elvégeztek a szaktárgykomplexumból **egyetemi diplomát kapnak**. Az ELTE BTK azóta bevált, kimondottan sikeresnek ítélt négy féléves, diplomaszerező, posztgraduális felsőfokú szaktovábbképzését **olyan mértékben elismerték, hogy fél év ráhallgatással** – és a megfelelő vizsgák letételével – a különben csak négy félév elvégzésével elérhető **szaktanári képesítést az ELTE egy félév alatt biztosítja**. Ez újabb nagy előnyt jelent, mert egyre több funkció betöltésének és különböző szakértői jogosítványok megszerzésének már előfeltétele a szaktanári képesítés. **Tehát érdemes mihamarabb elvégezni**. Ezeket az egyedülálló lehetőségeket ajánljuk fel az Ön által vezetett iskola humán szakos tanárai, végső soron az iskola számára. Javasoljuk, éljenek vele! **A részvételi költség egy félévre 110 000 Ft**, amit az iskola részben vagy egészben téríthet. A hallgatók számára az egyes témákból kiadott könyveinket, tananyagainkat díjmentesen biztosítjuk. **Garantáljuk a legmagasabb színvonalat** és a lehető legkollegiálisabb együttműködést. Aki komolyan fontolgatja részvételét, s lehetőséget kap az iskolájától a képzés elvégzéséhez, kérjük, **küldje vissza a mellékelt Jelentkezési lapot** a következő címre: *Dr. Szabolcs Ottó*, ELTE BTK, 1088 Bp., Múzeum krt. 6–8. Mivel a felvehető létszáma kötött, időben fel kell mérnünk az érdeklődést, ezért érdemes hamarabb visszaküldeni a Jelentkezési lapot. Örölnénk, ha döntése előtt érdeklődne olyan kollégáktól, akik jártak vagy járnak erre a posztgraduális tanfolyamra.

TÁJÉKOZTATÓ

1. A félévek október elejétől november közepéig, illetve február másodig hetétől június végéig tartanak.
2. A foglalkozásokra mindig pénteki napon 10 órától 16.30 óráig kerül sor.
3. Minden félévben a nappali hallgatókhoz hasonlóan be kell iratkozni, ennek feltétele a sikeres felvételi beszélgetés és a részvételi díj befizetésének biztosítása.
4. A felvételi vizsgának nem anyaga a történelem, hanem pedagógiai felhasználási tapasztalataival és terveivel kapcsolatos szakmai beszélgetés képezi. Feltétele a felsőoktatási diploma fénymásolatának bemutatása és egy részvételi lap kitöltése.
5. Idegennyelv-vizsgát vagy nyelvtudást nem kell igazolni.
6. Törekvésünk, hogy – ha a létszámkeret engedi – minden jelentkező kollégát felvegyünk, hiszen közérdek az új tantervek teljesítéséhez szükséges diploma megszerzése.
7. A posztgraduális képzésre felvettek szabályosan egyetemi diákká válnak, ennek minden előnyével és hátrányával. Természetesen diákigazolványt is kapnak, ugyanakkor be kell tartaniuk a Tanulmányi Osztály által megszabott határidőket és az esetleg bürokratikusnak tűnő ügyintézési szabályokat.
8. Minden félévben négy tantárgycsoport van. Két kollokvium letétele és egy zárthelyi dolgozat írása kötelező. A hallgató maga választja ki, hogy melyik témából és a félév előadói közül kinél kollokvál. A kollokvium időpontját, tárgyát és módszerét a hallgató és a választott előadó közötti megállapodás képezi.
Minden második félévben egy szigorlatot kell letenni. A képzés szakdolgozat írásával és megvédésével zárul.
9. A képzésen résztvevők számára a jegyzet jellegű anyagokat díjmentesen biztosítjuk, tanításhoz használható könyveket pedig igen jutányos áron tudjuk felajánlani.

ÉRDEMES JELENTKEZNI!

Dr. Szabolcs Ottó
képzési felelős